

Historia Echa Jaworza

MARIA KOGUT

Wierny przyjaciel

Każdy z swym losem w szranki staje
Myśląc, że radę da całemu światu.
Los chociaż często jest łaskawy
To czasem daje do wiwatu.

Tu przyjaciele i Opatrzność
Twoi serdeczni powiernicy.
Dadzą ci siłę i nadzieję
Żebyś nie cofał się przed niczym.

Dzień za dniem mija bezpowrotnie
Swymi czarami świat cię kusi
Nie myślisz wtedy, że tak dobrze
Przez całe życie być - nie musi.

Nie zawsze trzeba wielkich czynów
Choć czasem ciężko bywa żyć.
W przyjaźni wielka moc jest skryta.
Często wystarczy tylko być.
(2019 r.)

Historia zespołu regionalnego „Echo Jaworza” rozpoczyna się w 2005 roku - to w tym roku przy Ptaszkowskiej filii Gminnego Ośrodka Kultury w Grybowie powstała grupa śpiewacza na potrzeby reprezentowania miejscowości na Sądecki Dzień Kultury w Stróżach. Nazwę „Echo Jaworza” zaproponował jeden z ówczesnych członków zespołu - Krzysztof Janus.

Do 2009 roku grupę tworzyło jedenaścioro osób i funkcjonowała ona jako grupa śpiewacza reprezentująca Ptaszkową na gminnych i wiejskich imprezach, cały czas działając przy GOK Filia Ptaszkowa.

Kierownictwo grupy składało się z kierownika i zastępcy kierownika. Głównym kierownikiem jest Magdalena Motyka. Obecny zastępcą kierownika zespołu jest Agata Niepsuj i tę funkcję pełni od 2015 roku. Funkcję zastępcy kierownika pełnił do 2011 roku Lucjan Janus. Od 2011 do 2015 roku wice-kierownikiem zespołu był Janusz Rolka.

W 2009 roku dalszym etapem rozwoju naszej grupy było poszerzenie działalności o sekcję tańca ludowego. Było to wyzwanie trudne - w Ptaszkowej nie było żadnego zespołu folklorystycznego, a co za tym idzie - nie było wzorca na którym można byłoby się oprzeć i postanowiliśmy poprosić o instruktaż jednego z członków rodziny Mariana Michalika - Mariana Jabłońskiego, będącego członkiem innego zespołu regionalnego w naszym regionie.

Do zespołu wtedy dołączyły dzieci i podzielono zespół na dwie subgrupy - grupę dorosłych i grupę dzieci. Postanowiono też organizować próby co wtorki. Salą prób została sala katechetyczna przy zabytkowym kościele dzięki uprzejmości ks. Proboszcza Józefa Kmaka. Miejscem ćwiczeń śpiewu pozostała świetlica GOK-u.

Na prośbę naszego zespołu zwróconej do Dyrektora Goku Marii Majcher o profesjonalny instruktaż tańca lachowskiego, otrzymaliśmy propozycję czasowego instruktażu w osobie Pani Małgorzaty Łukasik-Kogut. I tak, Pani Łukasik Kogut szkoliła zespół Echo Jaworza w tańcu od 2012 do 2018 roku. W międzyczasie kierownik zespołu - Magdalena Motyka - zdobyła uprawnienia instruktorskie tańca ludowego i podjęła naukę tańca wśród najmłodszej grupy zespołu regionalnego, zaczynając od nauki tańca pogórzańskiego.

Kierownictwo muzyczne w zespole piastują Stanisław Król oraz Magdalena Motyka. Kapelę Echa Jaworza tworzą muzycy w składzie zgodnym z tradycją naszego regionu, tj. Skrzypce prym, skrzypce sekund, kontrabas, klarnet oraz trąbka. Zespół regionalny na obecną chwilę posiada dwie kapele o tradycyjnym składzie: kapelę dla grup starostów oraz młodzieży, oraz kapelę dzieci.

Prezentacja zdjęć - Lata 2005-2011

Wyświetlany jest slajd tytułowy z podsumowaniem

Początki zespołu, jak już wspomniano, były trudne. Nie mieliśmy żadnego pierwowzoru ani dostępu do źródeł archiwalnych. Zespół powstał przy GOKu, jako grupa śpiewacza, i dopiero w 2009 roku przekształcił się w grupę taneczno-śpiewaczą.

rozpoczyna się projekcja zdjęć

Początkowo zespół występował głównie jako reprezentacja wsi Ptaszkowa na dożynkach gminnych oraz na konkursach kolędniczych. Te drugie szybko okazały się mocną stroną naszego zespołu, gdyż zarówno w 2007 jak i 2008 grupa kolędnicza z Ptaszkowej awansowała do Ogólnopolskiego Konkursu Kolędniczego „Góralski Karnawał” w Bukowinie Tatrzańskiej, wygrywając konkursy gminne i powiatowe, będące jednocześnie eliminacjami do konkursów wyższej rangi. W 2007 roku reprezentacja Ptaszkowej zdobyła wyróżnienie. Jednocześnie, miłą niespodzianką dla zespołu była obecność na konkursie oraz słowa uznania dla grupy od pierwszego premiera Trzeciej Rzeczypospolitej - śp. Tadeusza Mazowieckiego, który, jak się okazało, bardzo lubił przyjeżdżać w polskie góry i obserwować zmagania grup kolędniczych w Bukowinie Tatrzańskiej. W 2008 roku grupa kolejny raz dostała się do Bukowiny z programem kolędników z Gwiazdą, zajmując tym razem trzecie miejsce. W 2009 roku zespół Echo Jaworza zmienia charakter grupy na taneczno-śpiewaczą i jako nowa grupa pokazuje się na Gminnych Dożynkach w Siołkowej. Jednakże nie oznaczało to zaprzestania działania jako grupa śpiewacza prezentująca pieśni i przyśpiewki z regionu - w tym charakterze zespół pokazał się w 2010 roku na Sądeckim Grillowaniu w Nowym Sączu. Echo Jaworza zaczęło także pojawiać się na Majówkach pod Jaworzem, a także kontynuował reprezentowanie Ptaszkowej na Dożynkach Gminnych. Na zdjęciach z tych właśnie dożynek postanowiliśmy pokazać dodatkowe zdjęcia ukazujące ludzi tworzących ówczesny skład Echa Jaworza. W 2011 roku zespół pojawił się także na Marszu dla Życia i Rodziny w Nowym Sączu.

Lata 2012-2016

Wyświetlany jest slajd tytułowy z podsumowaniem

Lata 2012-2016 to czas w którym to Echo Jaworza stało się bardziej rozpoznawalne w regionie. W 2012 roku naukę tańca w naszym zespole rozpoczęła Pani Małgorzata Łukasik-Kogut. W tym samym roku drogą konsultacji zespół zmienił strój regionalny na zbliżony do stroju Lachów Sądeckich.

Echo Jaworza wydało także wtedy swoją debiutancką płytę „Wizytówka Ptaszkowej” oraz współuczestniczył w tworzeniu płyty „Perły Beskidu Sądeckiego” wydanej nakładem Lokalnej Grupy Działania „Korona Sądecka”. Zespół regionalny stworzył także dwa autorskie widowiska: „Na świętego Wojciecha” autorstwa naszej instruktorki tańca, pani Małgorzaty Łukasik-Kogut, oraz „Darcie Pырza” autorstwa kierownik zespołu, Magdaleny Motyka. W 2016 roku zespół uczestniczył w pierwszym dużym wyjeździe zagranicznym do Serbii.

rozpoczyna się projekcja zdjęć

Na samym początku rozpoczniemy od porównania strojów. Echo Jaworza kontynuowało występy na lokalnych wydarzeniach wiejskich jak Majówka pod Jaworzem. W 2012 roku zespół gościnnie wystąpił w zaprzyjaźnionej gminie Trzebowniko pod Rzeszowem, jak również w Królowej Górnej, Kamionce Wielkiej podczas „Lata w Dolinie Kamionki”, na Jasnej Górze, witając pielgrzymów Pieszej Pielgrzymki Tarnowskiej, na Agropromocji w Limanowej, na dożynkach gminnych w Binczarowej. 2013 rok to powrót grupy kolędniczej w ramach Echa Jaworza na Ogólnopolski Góralski Karnawał w Bukowinie Tatrzańskiej, jednakże potrzebne jest wygranie eliminacji - te odbyły się w Mystkowie jako powiatowy przegląd kolędniczy „Sądeckie Kolędowanie” i grupa kolędnicza z Ptaszkowej zajęła pierwsze miejsce uzyskując awans do Bukowiny, a tam zdobyli trzecie miejsce.

3 maja 2013 roku Echo Jaworza gościnnie wystąpiło na Narodowej Lekcji Śpiewania na Małym rynku w Krakowie. Jak co roku, Echo Jaworza wystąpiło na Dożynkach gminnych które wtedy odbywały się w Ptaszkowej właśnie, a także w Starostwie powiatowym w Nowym Sączu podczas jubileuszu 69-lecia Ligii Obrony Kraju. W 2013 roku również zespół nagrał swój pierwszy krążek, nazwany Wizytówka Ptaszkowej, nakładem Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu oraz Powiatowego Młodzieżowego Domu Kultury w Starym Sączu. Nagrania odbyły się w Ptaszkowej, w salce katechetycznej przy zabytkowym kościele.

2014 rok zespół rozpoczął od przeglądu kolędniczego w Miasteczku Galicyjskim w Nowym Sączu. Wystawiono na nim młodzieżową grupę kolędniczą z gwiazdą, a ta dotarła również do ogólnopolskiego konkursu kolędniczego „Pastuszkowe Kolędowanie” odbywające się w Podegrodziu. Od tego roku także zespół rozpoczął coroczne kolędowanie w kościele parafialnym w Ptaszkowej oraz w innych. 2014 rok to także nagranie do płyty współtworzonej przez Echo Jaworza o nazwie „Perły Beskidu Sądeckiego” wydanej nakładem LGD Korona Sądecka. Nagrania tym razem odbyły się w studiu w Chełmcu.

W trakcie roku Echo Jaworza wystąpiło m.in. W Nowym Sączu, Trzetrzewinie, Stróżach w Sądeckim Bartniku, w Kaplicy na Podjaworzu, w Michalczowej na Przeglądzie Folkloru Sądeckczyzny zdobywając wyróżnienie dla Haliny i Mariana Michalików w kategorii Tańca Ludowego, a także na eliminacjach do Festiwalu Kolęd i Pastoralek w Będzinie. 2015 rok rozpoczął się prezentowaniem kolęd w Kaplicy na Podjaworzu, w miasteczku galicyjskim, w kościele w Ptaszkowej, a także udziałem grupy kolędniczej „Droby” na Karnawale Góralskim w Bukowinie Tatrzańskej zajmując pierwsze miejsce.

Potem w ciągu roku zespół zaprezentował się w Kościele pw. św. Piotra i Pawła będącym w nowosądeckim skansenie, na majówce pod Jaworzem, na Gminnych Dożynkach we Florynce, Dożynkach w Białej Wyżnej oraz na Agropromocji w Nawojowej. 2016 rok, jak co roku, rozpoczyna się okresem kolędniczym. Rozpoczęliśmy go w kościele w Ptaszkowej, potem w Grybowie, a skończyliśmy na Bukowinie, zajmując ponownie pierwsze miejsce na Góralskim Karnawale. 2016 rok to także premiera widowiska „Na świętego Wojciecha”.

Z tym programem Echo Jaworza pokazuje się także w Sądeckim Bartniku. Poprzedni program, Suita Lachów Sądeckich, nadal pozostaje używanym programem ze względu na bogatą ilość przyśpiewek i tańców. Z tym programem także Echo Jaworza zaprezentowało się w Serbii. Zespół wystąpił w dwóch serbskich miastach - w Belgradzie, w przedmiejskiej dzielnicy Obrenovac podczas festiwalu „Międzynarodowe spotkania w Obrenovcu”, a także w Śremskiej Mitrowicy, położonej na północy kraju w województwie „Wojwodina”, na festiwalu „Srem Folk Fest”, będącym największym tego typu wydarzeniem na Bałkanach. Powrót do kraju to występ na dożynkach w Białej Wyżnej z programem „Na św. Wojciecha”, a także na Dożynkach Gminnych w Stróżach oraz na festiwalu biegowym po Forum Ekonomicznym w Krynicy. Pod koniec roku premierę ma drugie oryginalne widowisko zespołu, nazwane „Darcie Piyrza”.

Lata 2017-2019

Wyświetlany jest slajd tytułowy z podsumowaniem

Lata 2017-2019 również obfitują w wiele wydarzeń. W 2017 roku program pierwszy Polskiego Radia przyjechał do Ptaszkowej i razem z innymi grupami działającymi w naszej wsi zaprezentowaliśmy się na antenie ogólnopolskiej. W tym samym roku zmieniliśmy również stroje na obecnie używane, będące odtworzeniem tradycyjnego ptaszkowskiego stroju.

Również tego samego roku zespół po raz pierwszy wziął udział w Ogólnopolskim Festiwalu Folkloru w Żywcu, oraz reprezentował polski folklor na Słowacji oraz ponownie w Serbii. Echo Jaworza zadebiutowało także w Konkursie Tradycyjnego Tańca Ludowego w Rzeszowie oraz nagrało drugą autorską płytę „Witaj Gwiazdko Złota” będąca zbiorem kolęd i tradycyjnych pastorałek.

rozpoczyna się projekcja zdjęć

2017 rok rozpoczęliśmy kolędowaniem, które odbyło się w kościele w Ptaszkowej, a także w Kaplicy na Podjaworzu. W marcu do Ptaszkowej przyjechał program pierwszy Polskiego Radia z audycją „Jedyne Takie Miejsce” ukazujący ciekawe miejsca w Polsce. Ptaszkowa była jednym z przystanków audycji. Na antenie ogólnopolskiej zaprezentowały się wszystkie grupy działające w naszej miejscowości, w tym także Echo Jaworza, które miało okazję zaprezentować swój repertuar na żywo. W kwietniu zespół wziął udział w Pogórzańskich Godach w Łuźnej, a w maju grupa „Najmłodszy Echo Jaworza” występuje po raz pierwszy na scenie. Reprezentacja Echo Jaworza bierze udział w konkursie Drużbacka w Podegrodziu. Starościny Echo Jaworza zajmują trzecie miejsce w konkursie grup śpiewaczych, Faustyna Siedlarz w konkursie solistów otrzymuje wyróżnienie, a Katarzyna Janus zajmuje trzecie miejsce.

Cała grupa tymczasem występuje na Majówce pod Jaworzem, w Uściu Gorlickim oraz w Binczarowej. Lipiec to także debiut zespołu Echo Jaworza na Festiwalu Folkloru Górali Polskich w Żywcu. Żywiecki festiwal dla naszego zespołu ma szczególne znaczenie, ze względu na możliwość konsultacji programów artystycznych z etnografami, muzykologami i językoznawcami, dzięki czemu możemy stale udoskonalać nasz program, warsztat gwarowy i stroje. A te właśnie zmieniliśmy na potrzeby żywieckiego festiwalu - dzięki możliwości wglądu w archiwa m.in. Muzeum Narodowego w Krakowie oraz w Warszawie dotarliśmy do zapisków archiwalnych przyśpiewek i zdjęć ukazujących tradycyjny strój Ptaszkowian.

Oprócz żywieckiego festiwalu Echo Jaworza wystąpiło na Tygodniu Kultury Beskidzkiej, które wtedy odbywało się w Oświęcimiu. Ponadto, zespół lokalnie występował w Miasteczku Galicyjskim, na Gminnych Dożynkach w Gródku, ponownie w Miasteczku Galicyjskim. We wrześniu 2017 roku grupa „Młodzi Echo Jaworza” zaprezentowała się w Wielkim Szaryszu na Słowacji. Okres kolędniczy 2017-2018 rozpoczął się eliminacjami do Festiwalu Kolęd i Pastorałek w Będzinie, następnie kolędowaniem w kościele w Ptaszkowej w drugi dzień świąt, a także w 2018 roku. Zespół występował także w kaplicy na Podjaworzu, ponownie w Ptaszkowej biorąc udział w międzyzespołowym kolędowaniu. Grupa „Trzej królowie” dotarła do Bukowiny i zajęła trzecie miejsce na Góralskim Karnawale.

Okres letni dla zespołu zaczął się od Majówki pod Jaworzem, następnie w Michalczowej na „przełądzie folkloru Sądeckizyny” zajmując ogólnie drugą nagrodę, a także Specjalne nagrody za starodawne tańce, zróżnicowane stroje, oraz specjalną nagrodę dla solisty Wincentego Michalika za tradycyjne zaśpiewy.

Echo Jaworza wystąpiło także na zjeździe mieszkańców ziemi grybowskiej i po raz kolejny zaprezentowało się w Serbii - podobnie jak w 2016 roku w belgradzkiej dzielnicy Obrenovac podczas „Dziewiątych międzynarodowych spotkań w Obrenovcu” oraz w Śremskiej Mitrowicy podczas festiwalu „Srem folk fest”. Powrót do kraju otwarty Gminne Dożynki w Białej Niżnej, a także sesja nagraniowa płyty „Witaj Gwiazdka Złota” która odbyła się we wrześniu 2018 roku w zabytkowym kościele w Ptaszkowej. Kościół wybrano na miejsce nagrań ze względu na wyjątkową akustykę. Echo Jaworza wystąpiło także w Muszynie przy Dworze Starostów oraz zadebiutowało w Ogólnopolskim konkursie Tańca Ludowego w Rzeszowie, zajmując drugie miejsce.

2019 rok otworzył okres kolędniczy, ten zespół rozpoczął kolędowaniem w Starostwie Powiatowym w Nowym Sączu, w kościele w Ptaszkowej, w Kaplicy na Podjaworzu oraz w Bazylice mniejszej w Grybowie.

Okres letni rozpoczęliśmy konkursem Pogórzańskie Gody w Łużnej, zdobywając nagrodę specjalną Wójta Gminy Łużna, oraz wzięciem udziału w konkursie Druzbacka, wystawiając po raz pierwszy w konkursie muzyk - Kapelę Echa Jaworza, która to zajęła trzecie miejsce. W konkursie solistów - Wojciecha Janusa który zajął drugie miejsce a także Magdalenę Janusz, która zajęła trzecie miejsce, a w kategorii grup śpiewaczych wystawiono grupę Starościny Echa Jaworza, które zajęły pierwsze miejsce z nominacją do konkursu kapel i grup śpiewaczych w Kazimierzu Dolnym. Grupa śpiewacza i soliści obydwu edycji Druzbacki zaprezentują swoje programy dzisiaj na występie.

Zespół Echo Jaworza jak co roku wziął udział w Majówce pod Jaworzem, a najmłodszy Echa Jaworza wystawiają swój autorski program „Pasionie Pod Rosochotkom”, ukazujący zabawy dzieci z Ptaszkowej z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Cały zespół bierze także udział w Diecezjalnym święcie rodziny w Starym Sączu przy ołtarzu papieskim, a Starościny Echa Jaworza debiutują w Ogólnopolskim konkursie śpiewaków i kapel w Kazimierzu Dolnym w województwie lubelskim. Cały zespół regionalny bierze po raz drugi udział w Festiwalu Górali Polskich w Żywcu, a także na Tygodniu Kultury Beskidzkiej w Szczyrku, Makowie Podhalańskim oraz w Wiśle.

Lokalnie, zespół występuje na Dożynkach w Łużnej, reprezentacyjna para Echa Jaworza w składzie Faustyna Siedlarz i Wojciech Janus biorą udział w Potyckach Góralско-Lachowskich w Łącku, a także w Gminnych Dożynkach w Wawrzce oraz Przeglądzie małopolskim strażackich zespołów artystycznych w Bochni, a Najmłodszy Echa Jaworza biorą udział w Gminnym Przeglądzie Piosenki Religijno-Pielgrzymkowej.

Podsumowując, Echo Jaworza po 10 latach istnienia jako grupa taneczno-śpiewacza może poszczycić się czterema różnymi programami artystycznymi prezentującymi zwyczaję i tańce regionu pogranicza Lachów Sądeckich i Pogórzan. Do tej pory zespół dał ponad 150 występów, w tym 6 na dużych wyjazdach w kraju i za granicą.

Zespół wydał dwie autorskie płyty, a nad jedną współpracował: autorskie to „Wizytówka Ptaszkowej” wydana w 2013, oraz „Witaj Gwiazdko Złota” wydana w 2018 roku. Obie płyty powstały nakładem Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu i Powiatowego Młodzieżowego Domu Kultury w Starym Sączu. Płyta „Perły Beskidu Sądeckiego” powstała w 2014 roku nakładem Lokalnej Grupy Działania „Korona Sądecka”.

Co warto odnotowania, obie autorskie płyty Echa Jaworza są dostępne zarówno jako fizyczne płyty CD, ale także jako utwory dostępne w streamingu (czyt. strimingu).

Członkowie zespołu „Echo Jaworza” to ludzie wielu talentów. Wiele osób udziela się również w wielu innych dziedzinach sztuki. Wiemy o wielu talentach wśród nas, a o wielu domyślamy się, że więcej jeszcze czeka na odkrycie. Chcielibyśmy wymienić tutaj każdą utalentowaną z wielu osób z naszego zespołu, lecz niestety zajęłoby nam to bardzo dużo czasu. Dlatego wybraliśmy jedną osobę którą chcemy wyróżnić. Jest to członkini starostów - Maria Kogut - lokalna poetka, która prócz śpiewania i ucześnieczania w zespole pisze również teksty do niektórych naszych pieśni, a także w 2013 roku wspólnie z innymi poetami z Sądecczyzny, między innymi Michałem Wójcikiem oraz Franciszką Morańską wydała tomik „Poezją i prozą poznajemy Sądecczyznę” zawierający zbiór tekstów tych właśnie trzech autorów. Tomik ten wydała LGD Korona Sądecka.

Chcemy uczynić naszą twórczość najbardziej zbliżoną do autentycznej. Przeprowadzamy wywiady ze starszymi ludźmi, słuchamy, uczymy się gwary, zwyczajów, obrzędów, przyspiewek.

Nasze umiłowanie do kultury ludowej i tradycji motywuje nas do działania. Dążymy do bycia żywym skansenem historii naszej miejscowości i całej naszej okolicy - małej ojczyzny. Miłość do niej jest dla nas wartością szczególną. Inspirujemy się ludźmi, naszymi dziadkami, świadkami historii. Takimi jak Ci, którzy przed nami zostawili już swój, jeszcze nie odkryty, ślad...

ADOLFA OGORZAŁEK

Kocham Ciebie wiosko

Kocham Ciebie wiosko miła
nazywam Cię rozkoszą moim niebem
bo najmilsze lata tu spędziłam
tyś mnie swoim wykarmiła chlebem.

Tu przeżyłam swe lata dziecięce
najpiękniejsze swego życia kwiaty
Ciebie także kocham najgoręcej
słomą krytą, strzecho mojej chaty.

Cóż miłszego na te polne łąny
gdzie tak kłosa wiatrem się kołyszają
nad skowronka ten śpiew ukochany
co go nigdy w mieście nie usłyszą.

Choć przy pracy oczy pot zalewa
i choć codzien trzeba trudu tyle
wszystko w polu cudną piosnką
śpiewa i te ciężkie umila mi chwile

Wiosko cicha sercu nam bliska
Kocham Ciebie nad serce i dusze
Jakże wielki żal serce ściska
że niedługo pożegnać Cię muszę.
(1952 r.)

Redakcja:
Maksymilian Motyka

Ptaszkowa, 28 września 2019 roku